

VEČERNI LIST

cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 polletna " " " 20.—, " " " 18.—
 četrtletna " " " 10.—, " " " 9.—
 mesečna " " " 3.50, " " " 3.—
 Uredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

NEODVISEN DNEVNIK

Inserati: Enostopna petilivrst (59 mm široko in 8 mm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vin., za dva in večkrat po 45 vin. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostopna petilivrst K 1.—, — Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 3. uri popoldne.

Napad na Wilsona.

Haag, 26. febr. (Lj. k. u.) Hollansch Nieuws Bureau javlja iz Washingtona: Anarhist Nargoski je napadel predsednika Wilsona. Nargoskega so zasačili, ko je skušal vdreti v stanovanje predsednikovo,

na stopnicah in ga zaprli po ljuti borbi. Imel je sabo revolver in je izpovedal, da je hotel poskusiti, govoriti s predsednikom.

Wilson ranjen?

Haag, 27. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Po semkaj došlih vesteh je bil predsednik Wilson pri atentatu

tu baje ranjen na levi strani prsi. Resničnost te vesti se še ne da ugotoviti.

Krvav upor v Milanu.

Berlin, 26. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Glasom brzojavke lista »Berliner Tageblatt« iz Berna so dospeli tjakaj privatne vestit, ki javljajo, da je v Milanu izbruhnil upor, ki ga je dala vlada udušiti s strojnimi in artiljerijsko.

Berlin, 26. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: »Achtuhrabendblatt«

javlja iz Curiha: Povodom osvoboditve Serattija, ki je bil svojčas zaradi turinskih dogodkov obsojen, so bile v Milanu in v Bologni velike manifestacije delavcev. 40.000 delavcev je korakalo z zastavami po ulicah Milana in Bologne in vzklikalo ruski revoluciji. Delavci so zahtevali takojšnjo ugoditev socialističnih zahtev.

Amerika ne bo še demobilizirala.

London, 26. febr. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča z Washingtona, da je finančna komisija za vojaške posle vsled prošnje vojnega tajnika in generala Mar-

cha v armadne predloge zopet sprejela določbo o pridržanju armade 1 in pol milijona mož.

Mažarske ministre internirajo.

Budimpešta, 26. febr. (Lj. k. u.) Ogrski kor. urad poroča: Bivša ministra baron Szterenyi in baron Szurmay sta bila s policijskim spremstvom odvedena od vzhodnega kolodvora v njih internacijski kraj, v samostan v komitatu Zali.

Dunaj 26. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov.

tisk. urad poroča: Danes so v Budimpešti bivšega ministrskega predsednika dr. Aleksandra Wekerla, bivšega državnega tajnika mejnega grofa Jurija Pallavicinija, grofa Josipa Karolyja in škofa grofa Miksa stavili pod policijsko nadzorstvo. Jutri bodo odrejene nadaljnje internacije.

Špartakovci obkoljujejo Weimar.

Berlin, 26. febr. (Lj. kor. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poročajo iz Weimera: Dobro poučeni krogi vidijo v novih špartakovskih nemirih v srednji Nemčiji določen načrt. Gre za nekako obkoljevanje Weimara. Parola, ki so jo izdali delavci in Halleju proti narodni skupščini,

kaže dovolj jasno, kaj nameravajo. Doslej še ni mogoče opaziti, v kolikor razvoj dogodkov vpliva na potek narodne skupščine. Neposredne nevarnosti za narodno skupščino ni. Sodijo, da so razpoložljive čete dovolj močne, da odbijejo vsak napad na narodno skupščino.

Vrli Goričani.

Nekdo, ki prihaja iz Goriške, nam poroča, da se zadržijo goriški Slovenci proti Italijanom častno. Ena sama želja prevzema vse, da jih Italijani zapuste kolikor mogoče kmalu. Tudi vojaštvo same je nezadovoljno, socialističen revolucionaren duh se širi med njimi bolj in bolj. Po nekaterih občinah so Italijani s silo pobrali slovenske pečate. Po šolah so zahtevali, da se poučuje italijansko vsaj eno uro na dan. Nekatere šole in starši so se odločno uprli proti temu in izjavili, da raje ne pošiljajo otrok v šolo. Zahtevali so tudi, da se da opoldne, po šoli otrokom jesti. Italijani se hočejo na vsak način prikupiti ljudem. Nekega župana šikanirajo, ker se radi boleznim ni mogel peljati poklonit polit. komisarju. Sploh silijo, da bi občine občevala z italijanskimi oblastmi italijansko. Skoraj enoglasno so županstva izjavila, da ne bodo dopisovala v italijanskem jeziku.

Dopise, ki jih pošiljajo glavarstva županom in duhovnikom, vračajo skoro vsi, kar je prav posebno neustrašeno, ker je za tak čin pri italijanskem terorju treba veliko poguma. Noben teror ne ustrahuje naših bratov, da bi se uklonili. »Goriškega Slovenca« pošiljajo na občine in na urade. Poslali so ga tudi nekaterim duhovnikom, ki so ga pa vrtili ali vrgli v stran. Ljudstvo ne mara ne vsiljene vlade in tudi ne vsiljivega jim lista. Italijani hočejo premamiti ljudi na vse mogoče načine. Ker se ljudstvo iz bedastega »Goriškega Slovenca« norčuje, skušajo vlti Slovincem svojo »kulturo« potom kinematografov, ki jih ustanavljajo po deželi. Tako so n. pr. v Cerknem ustanovili kar dva kinematografa ter eno gledišče. Da je to gledišče nekaj prvovrstnega in kulturnega, si lahko mislimo. Čudno pa ni, da je Lah ravno na tem polju tako domač. Bolj bi spadal med Lahe cirkus, saj imajo hvaležen priimek »harlekinov«.

Hvala našemu ljudstvu, da se tako junaško drži. Splošno vlada med Goričani trdno prepričanje in zaupanje, da se bo vprašanje za slovensko Goriško ugodno rešilo. Bog daj srečo!

Nove stavke v Nemčiji.

Pred novimi boji.

Lipsko, 26. febr. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: V seji delavskih svetov so danes popoldne sklenili s 40.000 glasovi proti 5.000 glasovom, da se prične jutri zjutraj generalni štrajk.

Draždane, 27. febr. (Lj. k. u.) Čehosl. tisk. urad poroča: V Lipskem so včeraj popoldne sklenili s 33.609 glasovi proti 5312 glasovom generalno stavko. Stavkali bodo tudi železničarji. Večji del železnice je že včeraj popoldne ustavil obrat. Dnevnik najbrže danes ne bodo izšli.

Lipsko, 25. feb. (Lj. k. u.) Čehoslov. tiskovni urad poroča: Tudi za vso Tu-

ringijo so proglasili generalno stavko, kateri se je dosedaj pridružilo 23 mest.

Draždane, 27. febr. (Lj. k. u.) Čehosl. tisk. urad poroča: V Draždanih so špartakovci zasedli kolodvor in javna poslopja.

Weimar, 26. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Promet na železniški progi Berlin-Weimar se je danes vzdrževal preko Lipskega. Vlak s parlamentarci, ki je danes zjutraj ob 8. uri 30 minut odšel iz Berlina, je došel v Weimar čez Lipsko. Nocoj se v Lipskem proglasi splošna stavka, vsled česar bo ustavljen tudi železniški promet čez Lipsko.

Kako postopajo Nemci.

Maribor, 26. febr. (Lj. k. u.) Nemške vojaške oblasti ne priznavajo premirja. Tu sem je došel originalen dokaz njihovega postopanja. Nemški inž. Pleschintschnigg iz Celja je imel od naših oblasti izkaznico za potovanje na Nemško Koroško. Ko je prišel na mejo pri Labudu, ga je ustavila nemška posadka ter se mu je reklo, da ga ne puste preko meje, ker ne poznajo premirja. Mož ni hotel tega verjeti in je zahteval potrdila. Dali so mu pismeno potrdilo, ki slove: Obmejno obrambno poveljstvo v Labudu 18. februarja 1919. Podpisano poveljništvo potrjuje, da g. ing. Pleschintschnigg ne sme prekorčiti kraja, dokler ni nastalo premirje.

Nemška predrznost.

Maribor, 26. febr. (Lj. k. u.) O predrznosti tukajšnjih Nemcev dokazuje nastopni dogodek: Josip Kikmajer, kantiner v tukajšnji topniški vojašnici, je v nekem državnem uradu zagrozil: »Tudi proti vam se bodo morale izvajati represalije. Sploh pa bo tako ali tako prišlo do povračila.« — Kikmajer je bil samo policijsko obsojen na 100 kron globe.

Dunajski župan vstopi v vlado.

Dunaj, 27. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: V merodajnih parlamentarnih krogih menijo, da bo župan dr. Weiskirchner vstopil v novi kabinet kot državni tajnik za trgovino in promet. V tem primeru bo dr. Weiskirchner še pred novimi volitvami odstopil z županskega mesta. Doslej ta vest še ni bila potrjena.

Nemška Avstrija — druga Švica.

Ženeva, 26. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: »Temps« se bavi podrobno z bodočo obliko političnih odnošajev v Nemški Avstriji. List meni, da mora ententa preprečiti spojitev Nemške Avstrije v Nemčijo. V to svrhu bi se morala Nemška Avstrija proglasiti za nevtrarno državo po vzoru Švice pod varstvom entente. Zato je predvsem potrebno, da se v Nemški Avstriji uvede švicarska ustava.

Rusija ne bo napadla Nemčije.

Dunaj, 26. febr. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: V brezžični brzozavki »Vsem« zavrača sovjetska vlada obdolžitve, da pripravlja napad na Nemčijo in zagotavlja, da nikakor ne namerava špartakistično gibanje porabiti za povod invazije. Slovesno izjavlja, da je neresnična trditev, da namerava Trockij invazijo sovjetskih armad v zapadno Evropo in veli, da ta trditev pozikusa zasejati razdor med nemškim in ruskim narodom.

Berlin brez kurjave, razsvetljave in živil.

Berlin, 26. febr. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Danes je bila plenarna seja velikoberlinskih delavskih in vojaških svetov. Med dolgo debato o opravičniku so predlagali neodvisni, naj se obravnava tudi o novi izvolitvi izvrševalnega sveta. Predlog je bil sprejet, tako tudi predlog komunistične stranke glede sklicanja plenarne seje vsakih 14 dni. Kakor poročajo večerni listi, je naznanil predsednik, da bo Berlin v prihodnjih 14 dneh nemara brez premoga in električne luči, morebiti tudi brez živil. Dolžnost delavskih svetov da je, da delujejo z vsemi močmi na to, da ne izbruhne politična in gospodarska anarhija.

Koliko škode so napravili špartakovci.

Berlin, 26. febr. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Glede vsekovrstne škode, povzročene pri špartakovskih nemirih, so doslej naznanili nad 4000 primerov. Zahteve za odškodnino znašajo nad 40 milijonov mark.

Napadalca ministra Auerja prejeli.

Berlin, 26. febr. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: »Achtuhrabendblatt« javlja iz Monakovega: Povzročitelja zavrtnega napada na ministra Auerja so zaprli. Mož je član revolucionarnega delavskega sveta, ni pa pripadnik špartakove zveze.

Volitve na Mažarskem.

Budimpešta, 26. febr. (Lj. k. u.) Ogrski kor. urad poroča: Današnji ministrski svet, ki je zboroval od petih popoldne do enajstih ponoči, je sklenil, da se bodo volitve vršile za narodno skupščino v prvi polovici meseca aprila. Vlada stoji na stališču, da se razpišejo volitve za vso Ogrsko, brez ozira na to, ali so kateri kraji zasedeni po sovražniku. Volitve se bodo vršile po sistemu volilnih list in z zagotovitvijo manjšinskih zastopstev.

Italijani dementirajo.

Bern, 26. febr. (Lj. kor. ur.) Dun. k. urad poroča: Tukajšnje italijansko poslanstvo je izjavilo, da so po luzernski Agence Central razširjene vesti iz Ljubljane, po katerih je v Italiji izbruhnila revolucija, popolnoma neresnične.

V koroškem suženjstvu.

K drugim krivicam še mal donesek s koroškega vilajeta. Rud. Potočnik, voj. kurat rezervne bolnice v Beljaku, je bil naprošen, naj 5. in 6. prosinca Podkloštom opravi službo božjo, ker je bila župnija vsled nemške nasilnosti brez duhovnika. Pri vojaškem svetu v Beljaku je prosil za legitimacijo. Dali so mu je in zagotovili, da se mu ne more nič žalega zgoditi. Če bi pa imel take neprijetnosti, se bo vojaški svet prvi potegnil za njegovo prostost. Kljub vsem tem garancijam svoje osebne prostosti, je bil 5. prosinca t. l. Podkloštom kot komitadži-kurat ujet. Pomagala ni nobena legitimacija. Ko pride 6. prosinca z drugimi ujetimi jugoslovanskimi častniki v Breže, so mu večkrat zagotavljali, da se bo mogel zagovarjati pred kompetentno instanco. A do zadnjega nič. Krog 10. prosinca se je neka visokostojeca oseba potegnila pri koroški deželni vladi za njegovo oprostitev. Deželni predsednik dr. Lemisch je zagotavljal, da se je kuratu zgodila krivica in da ga takoj oprosti. Res pride 10./l. v Breže brzozavka, naj ga spuste, a pet minut pozneje telefonira neki zagrizenec: »stregstens zu internieren« — zaprite ga najstrožje. Zanimiv slučaj za onega, ki hoče študirati oblast in moč predsednika »Koroške republike«. A to še ni najostudnejše. Da bi nihče več ne mogel posredovati, so na podlagi prve brzozavke rekli, da je Potočnik že davno prost, a vso njegovo korespondenco, v kateri se je obračal do vplivnih mest za posredovanje, so pridržali. Celo srbskim in ruskim ujetnikom se je v nekdanji Nemški Avstriji godilo bolje. V Celovcu, kamor so prišli naši ujetniki-častniki 9. t. m., so jih drugi dan zaslislali in 13. t. m. spustili na svobodo. Dobil je sicer od nemškega vojaškega poveljstva za Koroško legitimacijo, ki bi mu po človeški pameti zagotovila miren povratek v domovino. A šikan še ni bilo konca. Hülgerth obrača, Mihel obrne. Na poti domov je imel silne težave s štacijskim poveljstvom Podkloštom. Šele po dolgem obotavljanju so mu propustnico vidirali. Na poti čez Koren v

Kranjsko goro ga dohiti nemška patrulja, kateri propustnica, izdana od najvišje vojaške oblasti za Koroško, ni prav nič imponirala, češ, vojaški svet Podkloštrm je sklenil drugače. In res ga cel dan niso spustili dalje. Šele 17. t. m. so ga spustili popolnoma. To je zgled nemške človekoljubnosti in doslednosti. To je hvaležnost zato, da je ostal pri bolnici v najbolj kritičnih dneh meseca novembra, ko so nemški strežniki z malimi izjemami vsi zbežali iz bolnice in so puščali bolnike ležati v gladu in nesnagi kot živino, ko so jim pogosto pokradli vso imovino in mrtvim potegnili zadnje cunje s telesa.

Iz pokrajine.

Kr Prva zaplemba slovenskega lista v Jugoslaviji. »Večerni List« je doletela izredna čast, da je bil izmed slovenskih listov prvi zaplenjen, odkar obstoji Jugoslavija. Cenzura nam je namreč črtala poročilo o Italijanih v Mariboru. Toliko v pojasnilo, da ne bo občinstvo razburjeno, češ, da se je bogve kaj zgodilo.

Kr Trboveljska družba in rudarji. Včeraj so se pred sejo vlade oglasili v deželnem dvorcu zastopniki rudarjev iz Trbovelj, Zagorja in Hrastnika. Sprejela sta ju za predsednika vlade prelat Kalan in poverjenik Kristan. — Odposlanci so prosili pomoči v neznosnih razmerah. Med razgovorom se je doglano, da vodstvo trboveljske družbe hoče delati nasproti državi nekako pasivno resistenco in da bi družba nič proti temu ne imela, če rudarji delo ustavijo. Vlada je zato v včerajšnji seji sklenila, pozvati vodstvo trboveljske družbe, da skliče za 10. marca v posvet zastopnike vodstva in rudarjev, navzoči pa bodo tudi zastopniki vlade. Takoj pa odideta na lice mesta strokovnjak, ki vso zadevo natančno preišče. — Produkcija premoga se mora zvišati in rudar mora toliko zaslužiti, da se more tudi ob tej dragini preživljati, to zahteva vlada in hoče tudi izvesti.

Kr Vodna moč Kolpe. Ker se bo v Jugoslaviji začela intenzivna industrija, bi javnost opozorili na vodno moč Kolpe. Pri Starem trgu (okr. Črnomelj) bi se z izpeljavo vspešnega 3 metre širokega in 3 km dolgega kanala po jako ugodnem terenu preprečilo padanje in rasteenje vode, čemur je Kolpa podvržena, ter bi se dosegel padec 15 do 20 metrov. Dosegla bi s tem velikanško električno moč. Naši strokovnjaki naj bi si ogledali teren. Še v mirnem času so večkrat prihajali dunajski, peštanski pa tudi francoski inženjerji ter se jako povoljno izražali o ugodnostih glede proizvajanja elektrike, toda Kolpa je bila — mejna reka. Kadar so bila ugodna tla na Dunaju, je delala Budimpešta zanje in nasprotno. Sedaj pa je ta zapreka padla. Zato upam, da ta zaklad ne bo, kakor mnogo drugih, ostal zakopan. Pripominjamo, da se bo tod skozi v bližnji bodočnosti zgradila tudi železnica.

Kr Tatovi pri Dev. Mar. v Polju. V noči od 23. na 24. t. m. so zlikovci (ne-

godna triperesna deteljica). poizkušali vlomiti v Gospodarsko društvo. Čula jih je pri tem poslu prodajalka ter odpodila. Pri oknu so pustili samo dolgo desko, po kateri so skušali priti v prodajalno. Sploh so v naši občini vlomili že na dnevnem redu. Prejšnji teden so vlomili pri trgovcu Ravniharju v izložbeno okno ter pobrali vse, kar je bilo v njem. — V Slapah so se zadovoljili z denarjem in zlatino. Še prej pa so vzeli pri mesarju »Kajžnem« pitanega prešiča. Sledovi so bili vidni precej daleč. Mariji Juvan so ukradli malega prešička ter konjsko opravo. Različno se govori. Pred to drhaljo ni ničesar več varnega. Upamo in obenem pozivamo tukajšnje orožništvo, da se potruži dobiti to tatinsko družbo v roke.

Kr Hrvatsko-srbski abstinentje. Zagreb, 26. febr. (Lj. k. u.) Dogovori abstinentov iz Hrvatske in Slavonije s srbsko veliko ložo abstinentov so v toliko napredovali, da bo pričelo glasilo hrvatskega društva abstinentov »Novi život« izhajati kot skupno glasilo.

Kr Izvoz prtljage in živil. Kraljevo ministrstvo za trgovino in industrijo v Belgradu je z odlokom štev. 856 od 10. t. m. odredilo, da smejo pri prehodu iz kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v inozemstvo potniki vzeti s seboj brez posebnega izvoznega dovoljenja najpotrebnejšo prtljago, obleko, perilo in obutev, za izključno osebno potrebo potnikov za čas potovanja in istotako živila za tri dni. Ta določila veljajo tudi v slučaju selitve v inozemstvo. Za vse drugo blago in istotako za živila, v kolikor presega gornjo množino, je potrebno izvozno dovoljenje, ki je izdajajo dosedaj v to določena mesta.

Kr Prodaja tobaka v Belgradu. Uprava državnih monopolov v Srbiji je začela te dni v Belgradu v svojih razpečevalnicah v lastni režiji prodajati tobak in tobakne izdelke. Vsak kadilec more kupiti vsak dan 20 svačice ali pa zavojček tobaka. Prodaja se tobak samo za srbski denar. Cene so naslednje: svačice »srbska specialiteta« 20 komadov din. 1.20, svačice 1. vrste iz srbskega tobaka 20 komadov din. 0.80, svačice tretje vrste iz srbskega tobaka 20 komadov din. 0.50, tobak srbski 3. vrste zavojček din. 0.35.

Kr Roditeljske večere na belgrajskih šolah so začeli prirejati te dni. Tu ne gre samo za predavanja, marveč predvsem za medsebojno posvetovanje učiteljsva in staršev, o vsem, kar tiče šolske mladine.

Kr Prometne zveze med Srbijo in Rumunijo se v kratkem vpostavi, in sicer železniške preko Banata in po Donavi iz Radujeva ali Prahove.

Kr »Opštinske Novine«, uradno in informativno glasilo belgrajske mestne občine, začne v kratkem izhajati.

Iz Ljubljane.

1 Naši oslepelci junaki na odru. Po-kojni pesnik Medved je nekoč nagovoril z brezobzirno satiro častnika, ki je razkazoval v miru pridobljeno odliko-

vanje: »No, za lajnarja imaš že patent. Tako smo nekako splošno sodili in čustvovali o invalidih: kdor je bil ranjen, ohromel, je imel pravico iti na ulico in beračiti. Danes pa nam naši oslepelci junaki, oni, ki so izgubili za našo svobodo najdražje — pogled — dokazujejo, da je bil ta beraški patent invalidom zmotna iznajdba pretekle dobe in da mora ta patent z dobo vred v grob. Ne samo, da se oslepelci vojaki uče obrta, da delajo in hočejo živeti v prvi vrsti ob delu svojih rok, ne, tudi kulturno žive in hočejo to dokazati. Prvikrat stopajo pred občinstvo kot igralci na pozornici — ne zato, da bi kot nekdanji lajnarji beračili, ampak da dokažejo, kako žive telesno in duševno. Za vsakega je nastop oslepelih na odru nekaj čisto izvirnega, novega. Zato je dolžnost občinstva, da se temu dejanju odzove, da z navzočnostjo manifestira za — idejo dela. Iz vrst oslepelih vojakov se je rodila misel: Pokažimo se ne kot berači lajnarji, ampak kot ljudje, ki kljub največji žrtvi prenašamo za domovino junaško svojo usodo in nočemo biti že itak težko preskušani Jugoslaviji v breme, ampak koristni udje lepe bratovske družbe Jugoslovanov. Ta sklep in ta čin je tako zgleden, tako socialno nov, da je njegova moralna moč več vredna nego slučajni čisti dohodek od te prireditve. Zato ne poudarjamo, da je privlačna sila teh igrice v tem, ker igrajo oslepelci, ne poudarjamo, da je v tem, ko gre za to, da nekako miloščino damo, ki je pravzaprav naša dolžnost, ne, nič ni v tem, navzočnost občinstva naj v polni meri poudari zgled oslepelih invalidov, ki bodo govorili z odra. Vsi na krov, vsi na delo! Živela prava demokracija, živelo delo! Zato pa vsi, ki čustvujete tako, k prireditvi v soboto in nedeljo v dokaz, da med nami človek velja toliko, kolikor dela — ne pa kot nekdanj: Toliko, kolikor plača.

1 Tridesetletnico svojega delovanja pri tvrdki A. Krisper obhaja dne 1. marca poslovodja tvrke gospod Jernej Šerjak, občinski odbornik. — Omenjamo, da je gospod Jernej Šerjak obhajal pred par tedni tudi srebrno poroko. Gospodu jubilaru kličemo: Na mnoga leta!

1 Francosko-slovenska organizacija priredi v ponedeljek ob 8. zvečer svojim članom zabavni večer v veliki dvorani Narodnega doma. Člani se naprošajo, da pridejo k tej prireditvi v promenaadni obleki. Vstopnice in nanašna pojasnila se dobivajo od danes naprej vsak dan v mali dvorani Narodnega doma od 10. dopoldne do pol 1. opoldne in od 4. do 6. popoldne. Člani lahko pripeljejo s seboj otroke od 12. leta naprej.

1 Društvo zasebnih uradnikov in uradnic pozivlja svoje člane, da se občnega zbora, ki se vrši v nedeljo, dne 2. marca t. l. v mali dvorani Narodnega doma, zanesljivo in polnoštevno udeležijo, da bo občni zbor sklepčen. Tudi se naznanja članom, da je društvo dobilo nakazano večjo množino sladkorja, katerega razdelitev se

ima odločiti na občnem zboru. Pridite vsi, nihče naj ne izostane!

I Tvrška Zankl. Z ozirom na Poslano g. ravnatelja Medica v današnjem »Slovenecu« nam naš izveščitelj poroča, da vztraja pri svoji trditvi glede besed, ki jih je izgovoril g. Pairhuber o Srbih. Imenovana navaža tudi priče, ki so g. Pairhuberja slišale. Pozivamo te priče, preden objavimo njih imena, naj same v javnosti pojasnijo celo zadevo. Tudi trditev, da je g. Pairhuber edini Nemec, ki je nastavljen pri tvrdki Zankl v Ljubljani, menda ne drži. Izvedli smo namreč, da so pri tvrdki nastavljeni še vedno trije Nemci, čeprav je Narodna vlada svoj čas izdala poziv, naj tvrdke čimprej nadomestijo nemške uradnike s slovenskimi.

I Ustanovitev Gradbenega ravnateljstva v Ljubljani. Namesto sedanjih stavnih uradov na Kranjskem (stavbni oddelek deželne vlade in deželni stavbni urad) se ustanovi Gradbeno ravnateljstvo v Ljubljani, ki bo tvorilo glavni oddelek poverjenišva za javna dela. Za to Gradbeno ravnateljstvo se sistimizirajo za sedaj nastopna službena mesta za akademično izobražene tehnike z vsemi državnimi izpiti: en stavbni ravnatelj v V. čin. razredu; 5 stavbnih nadsvetnikov v VI. čin. razredu, 12 stavbnih svetnikov v VII. čin. razredu, 15 stavbnih nadkomisarjev v VIII. čin. razredu, 12 stavbnih komisarjev v IX. čin. razredu, 10 stavbnih adjunktov v X. čin. razredu in 5 stavbnih praktikantov z adjutom 2100 do 2400 K na leto, skupaj 60 službenih mest. Od teh mest se zasede 39 mest z sedanjim uradništvom obeh zgoraj imenovanih stavbnih uradov.

Politična kronika.

p Vprašanje srbske demobilizacije. Dr. V. Marinković je začel v belgrajski »Pravdi« priobčevati članke o vprašanju srbske demobilizacije. V prvem članku pretresa vse razloge, ki govorijo proti demobilizaciji pred končnoveljavnim sklepom miru, a upošteva tudi razmere v nohranjenosti, posebno v poljedelstvu in prihaja do zaključka, da bi bila previdno izvedena delna demobilizacija nujno potrebna in tudi v vojaškem oziru koristna. V drugem članku se podrobneje peča z demobilizacijo z vojaškega stališča, a je članek domalega zaplenjen.

p Italijani in Bolgari. Pod tem naslovom pišejo belgrajski »Pravda« iz Soluna, da se pletejo med Bolgari in Italijani jako goste in čvrste niti. Italijanske okupacijske čete dajejo bolgarskim vstašem in ujetnikom svojo obleko, da se lažje gibljejo oziroma da morejo pobegniti. Italijanski politiki v skupinah potujejo na bolgarsko in bolgarski listi pišejo tako, kakor da med Italijo in Bolgarijo že obstoja neka zveza. Italijani so na Balkanu iztegnili tlačnice mnogo dalje, nego je kdaj sanjala stara Avstrija. Tudi Grki že živo čutijo ovražen italijanski pritisk in povdarjajo potrebo zveze s Srbijo. Vsekakor snuje Italija na Balkanu nove zmede.

p Kühlmann pri Viljemu. Haag, 26. feb. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk, urad javlja: Kakor poročajo »Times«, je prejšnji državni tajnik za zunanje zadeve Kühlmanna posetil bivšega cesarja Viljema na Holandskem.

Veliko Uplje, Velike Uplje ali Grosuplje?

Cesar smo se bali, se je zgodilo: na grosupeljskem kolodvoru visi belo poharvana deska z napisom: Velike Uplje. To nam kaže, da hoče poverjenišvo za promet kljub ugovoru Grosupeljcev ostati naklonjeno Velikim Upljam. A mi smo prepričani, da je prometno poverjenišvo v zmoti. V dokaz naj bodo nastopne vrstice!

Prvi, ki je zanesel zmešnjavo v to krajno ime, je kranjski zgodovinar Valvasor, rekoč: Grosslupp, kranjsko Veliko Uplje. Mislil je pač, da je gross v imenu Grosslupp nemški gross = velik, opazil pa ni, da sledi za gross — lupp, tedaj bi moral pravilno pisati: Veliko Uplje, ne pa Uplje. Da je Valvasor napravil prevod le za svojo osebo, izpričuje sam v osmi knjigi str. 765., kjer našteva tedanje šmarijske podružnice, med njimi tudi grosupeljsko, piše: S. Michaelis zu Grosupple in pri popisu brinjske graščine (Brinje) pripoveduje, da stoji gradič pod hribom ob vodi, ki se imenuje Grasupliceza, dokaz, da ljudstvo tiste čase ni poznalo Velikega Uplja ali Velikih Uplj, ampak le Grosuplje in Grosupeljščice. Ni vse suho zlato, kar pade Valvasorju iz ust!

V starih občinskih mapah ni ne tiru ne sledu o Velikem Uplju ali o Velikih Upljah! Pač pa je tuintam začetni g v krajnem imenu izpuščen, tako, da se ime glasi: Rosupl.

Prvič se to krajno ime imenuje v ustanovni listini stiškega samostana iz leta 1136.: Groslupp (Schumi: Urk. Rgsth. I, 89).

Prvi izmed slovenskih zemljepiscev in zgodovinarjev je navedel Valvasorja Franc Orožen. Leta 1901 je izšla v Ljubljani njegova Vojvodina Kranjska, prirodnoznanstveni, kulturni in politični opis. V tem delu rabi za Grosuplje množinsko obliko Velike Uplje, dasi narod pozna le edninsko obliko. Orožen piše: »Šmarska planota se znižuje v... Velikoupeljsko (grosupeljsko) kotlino (str. 58). Na vzhodu Turjaških gor je Velika Upljiska (grosupeljska) Kotlina (str. 83). Krka izvira pri Velikih Upljah (Grosupljem) (str. 106). Grosuplje, pravzaprav Velike Uplje, je važna postaja dolenjskih železnic (str. 203). Glavna proga gre na Velike Uplje (Grosuplje). Proga iz Ljubljane do Velikih Uplj (Grosuplje) je nad 21 km dolga... iz Velikih Uplj (Grosuplje) drži mimo železnice... kočevska železnica vozi iz Velikih Uplj (Grosuplje) v Predole... (str. 238). Tako Orožen! Vprašamo: Kakšen uspeh je pa dosegel Orožen s svojo pisavo tega krajnega imena pri izobražencih in pri ljud-

stvu? Edino pravi odgovor je: nobenega! Tako bi moralo tudi merodajni oblasti stati pred očmi staro geslo: Quiesca non movetur!

Matricula šmarijske lare iz l. 1753 ima za to krajno ime oblike: Grosupel, Grosupl in Grosup, iz leta 1805 pa le Grosuple z izrecno povdarjenim u.

V bližini so vasi: Velika in Mala Staras vas pa Veliko in Malo Mlačjevo. Kje pa so Male Uplje? Nikjer!

Res ne vemo, kaj je na krajnih imenih Boštajn, Čušperk in Žužemberk slovenskega, pa tudi ne vemo, kaj je na domačem imenu Grosuplje nemškega, da bi morali skoro po tisočletni rabi tega imena pustiti ljudsko poznavanje ter se okleniti Velikih Uplj!

Postaja se zdaj uradno imenuje: Velike Uplje, a vas in občina se imenujeta po starem Grosuplje. Čemu so dobre te zmešnjave? Josip Švigelj.

„Vodni Hrvati“ na Ogrskem.

Toliko govorimo o zvezi med Čehi in Jugoslavijo, o koridorju, ki naj nas veže. Vedeti moramo, da je v tem koridorju že predpogoj zveze, naselbine takozvanih »vodnih« Hrvatov. Raztreseni so okoli Donave in Pinke in okoli Novoselskega jezera — odtod njihovo ime — po šopronjski, gjurski, železni in mošunjski županiji. Od Bruka ob Litvi doli do Kermenda nahajamo njihova sela, pomešana sicer z nemškimi in madjarskimi, a hrvatski glas ni še izginil v njih. Morebiti zato ne, ker so jih Madjari kot nenevarne pustili pri miru. V novejšem času so pa začeli Madjari preganjati tudi te Hrvate, segnali so hrvaščino iz šole in cerkve ter niso trpeli nobenega izšolanega Hrvata. Ali naj postane Madjar ali pa naj se izseli, kakor hoče.

L. 1838 je te kraje v znanstvene svrhe prepotoval Poljak Kuharski, l. 1846 in 1848 pa Hrvat Kurelac. Naselili so se »vodni« Hrvati v sedanjih selih večinoma l. 1533, da zopet obdelajo kraje, ki so jih opustošili Turki povodom prvega obleganja Dunaja po Sulejmanu l. 1529 in pa povodom napada na Sisek l. 1532. A deloma so bili naseljeni tukaj že prej, saj so branili pod vodstvom Nikolaja Jurišića omenjeni Sisek. V letih, ko je potoval tukaj Kurelac, jih je bilo še kakih 120.000, a od tedaj je preteklo že 70 let in nihče več se ni v znanstvu zmenil zanje.

Dopisnik »Jadrana«, ki jim posveča te vrstice, pravi: Med vojsko sem slučajno te kraje bolj natančno spoznal. Par mesecev sem se mudil v hrvatskih vaseh in hišah. Uveril sem se, da bije v njih še vedno hrvatsko srce. V Gjuru (Rab) izdajajo list »Naše Novine« in imajo tudi društvo »Dobročinstvo«. Pri mojem obhodu me je iskala mladina, govoril sem jih o lepih naših krajih na jugu in o morju, vzradostili so se in izrazili željo, da tudi oni postanejo »pravi Hrvati«. Dobri in lepi so ti ljudje, ne smemo pustiti, da jih Madjar in Nemci raznarodijo, ne smemo jih pustiti v nemar in jim s svojo malobrižnostjo kovati obroč za rakev. Sicer jih v tridesetih letih ne bode več in zastoj boš

iskal hrvaške govorice v ravninah. Prvi njihovi sosedje so prekmurški Slovenci, ki se ravno te dni s silo upirajo raznarodovalnim poskusom Madjarov. »Vodne« Hrvate je zadela usoda, da so razkropljeni od Bruka preko Šopronja, Gjura, Sem-

batelja in Kermenda do Prekmurja, zato imajo pa danes tudi važno nalogo, spojit Čehoslovake z Jugoslavijo. 150.000 Hrvatov ponuja Čehoslovakom roko kot naraven most do juga in s tem do morja. To je za Čeha najskrajnejša pot na morje.

Zopet minister odstopil.

Minister za trgovino in obrt dr. Ribarac odstopil. Njegove posle bo vodil dr. Korošec.

Belgrad, 27. febr. Jugoslav. dopisni urad poroča, da je danes podal ostavko minister za trgovino in obrt dr. Stojan Ribarac.

Njegove posle bo vodil začasno podpredsednik ministrskega sveta dr. Korošec.

Uporaba vodnih sil na desni obali Donave.

Z ustanovitvijo Jugoslavije je postala Donava tudi naša reka. Z Donavo v zvezi je mnogo vprašanj, a dve sta zelo velike važnosti za naš gospodarski in industrijski razvoj. To so vprašanja o uporabi vodne sile na desni obali Donave od Golupca do Lipa in zgradba novega kanala za plovitbo u Gjerdapu kod Lipe. Pred 25 leti je že nastalo vprašanje o uporabi vodne sile na te delu Donave, in to izključno na naši strani z znano »Lutrovo koncesijo«. Če ravno je bila ta koncesija zelo nepovoljna za nas, vendar je Avstro-Ogrska prepredila izvedbo tega načrta samo da zaustavi gospodarski in industrijski razvoj v Srbiji. Danes se na celim svetu vsi narodi in države trudijo, da čim bolje izrabijo vodno silo, in tako mora delati tudi Jugoslavija. Mi bi lahko preskrbovali z donavskimi vodopadi celo nekdanjo kraljevino Srbijo z električno silo, katera bi gonila skoro vse tvornice in vse tramvaje in železnice, kakor tudi bi dajala najzadnji vasi električno luč. Ekonomski dobiček bi bil neizmerno. Zato zahteva belgradska »Pravda«, da se pri razpravah v Parizu o Donavi reši tudi to vprašanje, kako bi se lahko po sklepu miru mogli podvzeti koraki za izkoriščevanje vodnih sil brez vsakega motenja od katerekoli strani, pa tudi od strani mednarodne donavske komisije. Po »Lutrovi koncesiji« bi se lahko dobilo samo s hidrotehničnimi instalacijami na desni obali Donave pri Dolenjem Milanovcu 20.000 konjskih sil, brez ozira na druge kraje. Vsi kraji skupaj pa bi dali lahko do 200.000 konjskih sil.

Po svelu.

s Učiteljska visoka šola na Dunaju. Nižjeavstrijski deželni šolski svet je sklenil, da se učiteljska akademija na Dunaju preosnuje v učiteljsko visoko šolo. Za ravnatelja je imenovan dr. V. Kammel.

s Stoletna volilka na Dunaju. Pri zadnjih volitvah na Dunaju je prišla na volišče v Hernalsu v spremstvu svojih domačih 100 letna starka in oddala glasovnico. Ta starka, ki je doživela toliko po-

litičnih preobratov do ženske volilne pravice, se imenuje Katarina Fischer, je Dunajčanka in živi pri svoji hčeri Ani Schmidt v Hernalsu. Vkljub svoji starosti je starka še vedno vesela in rada pripoveduje svoje doživljaje, posebno iz revolucije l. 1848, ko je negovala ranjence. Vdova je že 40 let, od 14 otrok žive trije, poleg tega ima 30 vnukov. Edino željo goji, da se ji povrne eden vnukov iz Sibirije.

s Poseben klub. Najčudovitejši vseh klubov v Londonu je »večni klub«, ki ima vedno sto članov. Več kot sto članov ne sme biti v klubu. Če eden izmed članov umrje ali ga črtijo iz kateregakoli vzroka, tedaj more vstopiti nov član. Člani morajo skrbeti za to, da se nahaja vedno kdo v klubu. Kdor se mudi v klubu, mora imeti pipo vedno prižgano. Zato se neprenehoma nahaja kdo v klubu, da ne vgasne ogenj, s katerim si prižigajo pipe. V 50 letih, kar klub obstoja, so pokadili v klubovih prostorih 50.000 kg tobaka, popili 30.000 litrov piva, 200 sodčkov »whiskya« in 572.000 steklenic portskega vina, da ne omenimo drugih pijač, ki so prišle na nrižo. Zanimiv je tudi klub »vzdihajočih«. Člani morajo, če ležijo v klubu, vedno misliti na to, kar jim leži bolj na srcu... Zato vedno držijo kaj v rokah, kar jih spominja na kakega rajnega — na primer šop las ali sliko. — Vsi v ljubezni nesrečni so dobri člani tega kluba. Dotični mora vedno misliti na nezvestega, katerega slike ne more iztrgati iz srca. Pri sestankih, ki se vršijo v klubu, govorijo člani zelo malo, ampak tem bolj vzdihajo. Vsak član mora vzdihniti vsake četrte ure najmanj petkrat, sicer plača kazen. Posebne vrste je tudi klub »srditih«, katerega člani pridno kolnejo, se pridušajo in dajo zelo krepkim izrazom duška. Strogo je prepovedano, vesti se v klubu olikano ali dostojno govoriti. Ta klub tudi zahteva od svojih članov varčevanje na vseh koncih in krajih, in res so klubovi člani na zunan kot pravi berači.

s Morilci Liebknechta in Roze Luksemburg. List »Rdeči prapor«, ki je glasilo nemške komunistične stranke, zahteva, da naj kaznujejo morilca Liebknechta in Roze Luksemburg, češ, da brez zaslišanja nima pravice nihče in nikogar umoriti. Posebno Roze Luksemburg so ubili,

ko je ležala že nezavestna v avtomobilu, ko so jo peljali v zapor.

s Nohti in značaj. Iz nohtov lahko sklepamo na značaj človeka. Oblika in barva teh nam povedo mnogo; tako pišejo angleški listi. Angleži imajo namreč veliko veselje sklepanja iz zunanjih oblik na človeški značaj in na ta način znanstveno igrčkajo. Vsi, ki imajo dolge in ozke nohte, so dobrosrčni, prijetnega značaja, samo zaupljivi, toda ne zaupajo drugim. Kdor ima male, okrogle nohte, ta je poredko zadovoljen, redko dobre volje, jezljiv, hudoben in se rad prepira za malenkosti. Debeli nohti so znamenje mirnega, veselega značaja. Tak človek ceni radosti dobrega kosila, spi dolgo in mirno pridobi si znatno premoženje in živi zadovoljno. Bledi nohti, ki se zdijo ko svinčeni, so znak razmišljujočega, melanholičnega temperamenta, ki je navadno dober filozof ali znanstvenik. Dolgi, ozki, lepo oblikovani nohti pričajo o finem umetniškem okusu, tak človek je vesel družabnik in ljubitelj lepote.

s Samo en par čevljev. Včasih je bil Bethoven ostrega, precej odbijajočega vedenja. To je izviralo iz njegove gluhosti, ki se ji ni mogel priučiti, tuptam pa so bile vzrok tudi slabe gnotne razmere. Slabo je gospodaril, pogosto pa so ga njegovi »bližnji« tudi pošteno oskubili. Včasih mu je manjkalo najmanjših stvari. Ko ga je spoznal Spohr in pričel z njim občevati, ga je vprašal nekoč, ko ga dolgo ni videl v kavarni: »Ali ste bili morda bolni?« — »Ne jaz, moj čevljev,« je odgovoril Bethoven, »in ker jih imam samo en par, sem bil obsojen na hišni zapor.«

s Aretiran časnikar. Pred nekaj dnevi je bil v hotelu Royal v Zagrebu aretiran časnikar Bornemise, ki se je ravno razgovarjal z nekaterimi socialističnimi delavci, ki jih sumijo, da simpatizirajo s komunističnimi idejami. Bil je kmalu zopet spuščen na svobodo.

s Strašno ime. Friderik Veliki je vprašal generala Caremba: »Kako se vi prav za prav s polnim imenom imenujete?« Nazival se je namreč vedno samo okrajšano: Caremba. »Vaše Velikanstvo,« je odgovoril general, imenujem se Ciricarikornobariccaremba. — »Ej,« se je zavzel Friderik Veliki, »tako se pa vrag vendar le ne imenuje.« — »Ne,« je dejal general. »Vrag se ne imenuje tako, on ni moje rodovine.«

s General Botha. Glasoviti burski general Botha, ki je znan še izza bursko-angleške vojske v južni Afriki, je prišel pred par dnevi iz Belgije v London.

s Aparat za ljubezen. Neki inženir v San Francisco je iznašel aparat, ki izmeri moč ljubezni in prijateljstva med dvema človekoma do največje matematične natančnosti. Pri tem merjenju čustev zgrabi oba »bolnika« za nek ročaj, ki je po mnogih žicah zvezan z nekim kolesjem, ki zaznamuje s pomočjo kazalca do lasu natančno ljubezensko nagnenje enega do drugega. Če pa ni med obema nobene simpatije, tedaj se kazalec ne premakne. Ta aparat more baje celo zaznamovati intenzivnost duševnih nagnenij do najmanjših odtenkov.

s **Umetniški potvare.** »Georges Prade« piše o umetniških falsifikatih. O priliki ponarejenj Rodinovih del, je prišlo to vprašanje, ki ni novo, znova na površje. Nič ni tako »rodinskega« ko krivi Rodin. Isto velja za Corota, za Watteaua, za Rubensa, za Vincia in za vse druge, da se ne ozivamo na antično umetnost. Kot v ljubezni je tudi v umetnosti vse samo iluzija. Verovati je treba! Zgodi se, da se čudimo kako Rafaelovi freski, ki jo je napravil, recimo: Kedo drugi, morda gledamo glasovito Fornarino, ki jo je naslikal Giorgione ali še verjetneje Sebastiano del Piombo. »Koliko je Corotovih slik, ki niso niti... Troinlebertove...« (ampak kakšnega drugega ponarejevalca) tako je govoril duhoviti Henri Rochefort, izvrstni poznavatelj umetnosti. Od vseh slučajev ponarejevanja je najzanimivejša Michel-Angelova. Ta kralj kiparjev je leta 1495. v svojem dvajsetem letu izklesal izredno lepo »Ljubezen«. Lorenzo Pero de Medici ga je pregovoril, naj zakopje kip, ki bo potem videti kot starinsko delo. On je res storil to in prodal kip kardinalu de la Rovere v Rimu za 300 zlatnikov. Posredovalec Baldassaro pa je izplačal umetniku samo 30 zlatnikov. Sedaj pa je Michel Angelo naznanil kardinalu, da je bil napravil samo šalo s tem antičnim delom in mu je v dokaz narisal roko »Ljubezni«. Kardinal je pobesnil, Baldassaro pa ni hotel povrniti zlatnikov. Radi tega škandala je postal kip »Ljubezen« silno popularen, tako da so napravili v kratkem času 20 falsifikatov, ki se hranijo v Mantovi in v Turinu. Tako je eden falsifikat rodil 20 drugih. Slikarja Rafael in Rubens sta upravljala ateljeje, v katerih so slikali učenci z mojstrovim podpisom. Danski zdravnik Sperling opisuje obisk v Rubensovem ateljeju: »Pridemo v veliko dvorano, kjer mnogo mladih slikarjev izdeluje razne slike, ki jih je narisal Rubens sam in jim naznačil barve. Mladi slikarji so naslikali slike, a dovršil jih je Rubens. Sir Dudley Cartonu ima v posesti en Rubensov račun, na katerem postavlja svojim slikam različne cene po tem, v koliko jih je izgotovil sam, ali učenci. Slikarji, kot Vinci, imajo srečo, da so zastopani po samih falsifikatih. Strogi poznavalci pravijo, da se nahajajo samo tri njegove slike: Gioconda, Ivan Krstnik in Lorenza Crivelli. Vse drugo so sami falsifikati. Gioconda ima sedem falsifikatov. V Lovru, v Madridu, v Münchenu, v Londonu, v Petrogradu, v Rimu in v Florenci. Trije od njihovih muzejev se prezirajo, da je njihova prava. Vsa sreča, da je ona v Luovru bila prodana Francu prvemu od Leonarda samega. Govoriti o krivih slikah Watteau-ovih, bi bilo tukaj zelo nesmiselno. 75 jih imajo za prave in čez sto za ponarejene. — Michel Angelo se ni podpisoval na slike nikdar, razen na »Pietas«.

s **»Nečakinje«.** Pri mnogih pariških vratarjih v hotelih, raznih društvi in drugih poslopih s živim prometom, cvete industrija »nečakinj«. Ta nečakinja je pametno, nalepotičeno dekle, ki jo roditelji poverijo vratarju, da lažje najde moža. Ona stoji navadno poleg vratarjeve mize in pazi na vse, da temu prijazen nasmehek, drugemu kako pojasnilo. Tako pridobi

simpatij in izmed tisoč mimoidočih se gotovo dobi... mož. Neki sotrudnik »Scena ilustrata« poroča, da pozna vratarja, ki je v 30 letih zaslužil svoto, ki mu nese letno 10.000 frankov — vse od nagrad starišev »nečakinj«, ali njih mož. Med njimi so generali, odvetniki in drugi imenitni možje.

s **Kaj je to »avtor«?** Jean Paul se je peljal nekoč skozi mestna vrata nekega mesteca. Karporal, poveljnik straže ob vhodu, je stopil preden s tablico v roki in ga vprašal: »Vaše ime, gospod?« — »Imenujem se Richter,« — »Stan?« — »Avtor sem.« — »Avtor, avtor?« je vprašal karporal v zadregi. »Kaj pa je to?« — »No, to se pravi, da delam knjige.« — »A to,« se je namuznil karporal. »Zdaj razumem. Dandanes je toliko tujih in neznanih naslovov. Pri nas pravijo takemu možu, ki dela knjige, knjigovez.«

s **Spoznal jo je.** Slepí Milton je bil trikrat srečno oženjen. Lord Bussingham mu je dejal nekega dne, da je njegova žena rožica. »Po barvi je ne morem spoznati,« je odgovoril pesnik, »ker sem slep; toda po njenih bodicah spoznam, da imate prav.«

s **Novi boji.** V »Jutarnjim listu« je ta-le notica: To ne more več dolgo trajati: Zrakoplovi krožijo pod nebom, kot da je v neki višini univerzalna republika. Gredo iz Pariza v Rim, iz Rima na Dunaj, brez ozira na meje. To ne gre! V resnici, internacionalna komisija izdeluje zračni zakonik in določila največje strogosti. Nazadnje! Ti zrakoplovci so pa mislili, da smejo vse. Temeljno načelo je: nebo pripada kraju, nad katerim je. Sanjači in utopisti so gledali na nebo in govorili: »Tam gori ni politike.« Ti bodo doživeli razočaranje. Od zdaj naprej bo nebeški svod nadzorovan od žandarjev in članov javne varnosti. O univerzalna republika, ni te več v oblakih! Tudi oblaki bodo imeli svojo narodnost. Narodi so se borili za podzemne rudokope in za nadzemna zemljišča, za zemljo in vodo. Od sedaj naprej se bodo borili za zrak. Vi ste v mojem nebu — bo dejal »Nebomesto« svojemu sosedu »Oblakarstvu«, in že bo vojska! Narodi, kateri se smatrajo za izvoljene, bodo zahtevali zase ves zrak in si delali sami, dež in lepo vreme. Njihova sila bo prišla končno v stik z nebeškimi duhovi. Povejte samo, čemu se ljudje že danes niso bojevali za oblake. Za oslovsko senco so se bili pogosto dovolj.

s **Mojster v spanju.** V današnji dobi nervoznosti je malo ljudi, ki bi uravnali spanje pa svoji volji. O Napoleonu pravijo, da je zaspal, kadar je hotel. Zdaj zopet javljajo o nekem švedskem ravnatelju gledališča, ki je bil pravi mojster v spanju in je spal kadar je hotel in spal tako dolgo kot je določil. Nekega večera je prišel v malo mestece, dobil v neki gostilni stanovanje in ukazal, naj mu takoj pripravijo posteljo. V sosednji dvorani pa so imeli mestni delavci ples, potem si lahko mislite, kakšno je moralo biti to spanje. Toda to še ni bilo vse. Ravno ob vratih je bil oder

za godbo. Ta godba ni bila ravno tiha, a ravnatelj je spal ko zateleban. Vendar ni mogel spati celo noč mirno. »Naenkrat« — tako je pripovedoval drugi dan svojim prijateljem, — »sem začutil, kako me nekdo trese za ramena. Ko se zdramim, vprašam dotičnega, kdo je in kaj mi hoče. Nato mi je onl naznanil, da godci ne morejo igrati, ker jih motim s svojim glasnim smrčanjem.«

s **»Visoka« tatica in sleparica.** Pred nekaj dnevi so prišli na sled prekanjeni ženski, ki je sleparila in kradla vse križem pod okriljem svojega zlaganega visokega naslova in dostojanstva. Pozornost tajne policije je vzbudila, ko je bila kot priča pri neki tatvini kožuhovine. Tedaj si je nadela ime pl. Wedel. Svoje vlogo je igrala z veliko spretnostjo. Žugala je s pritožbami na najvišja mesta. Preiskava pa je dognala, da je ta dama v resnici sobarica Irma Kluge, doma blizu Vratislave. Svoječasno je bila zaposlena na neki vratislavski kliniki ko postrežnica in je služila kot taka eno leto tudi na Francoskem. Tedaj se je seznanila z nekim mornariškim častnikom, s katerim je odpotovala na Japonsko. Pozneje je dobila nekega pravičnega princa z imenom Gonka. S tem gospodom je prepotovala Indijo. Leta 1916. sta prišla v Švico, kjer se je ločila od njega in dobila 25.000 kron za slovo ko darilo. Šla je v Berlin kjer se je seznanila z baronom Kleistom, ki se je kmalu nato ustrelil. Pozneje je nastopala ko »kinematografska kraljica Betty Nansen«. Kamor se je prikazala, je našla vse polno častilcev, ki jim je tudi pošteno izpraznila denarnice.

s **Zvit slaščičar.** Švedski listi pišejo o zvitem slaščičarju, ki je imel pripravljenih veliko število medenih tort in se je zato bal, da se mu postarajo. Kaj je storil? Pametna misel mu je prišla v glavo, dal je v časopise sledeč oglas: »Mlad mož s precejšnjim premoženjem išče poštene družice. Na zunanost in na premoženje ne polaga obile važnosti. Dame od 25.—45. leta, ki se želijo poročiti in stopiti radi tega z mladim možem v razgovor, naj pridejo jutri ob treh popoldne v slaščičarno Olsen in naj naroče kos medene torte in skodelico čokolade; po tem bo mladi mož damo spoznal.« Še nikoli se ni velesila časopisja izkazala tako sijajno, ko takrat. Označenega popoldneva je bila slaščičarna prenapoljena zakona željnega ženskega sveta; slaščičarju so pojedle vse torte in ga rešile izgube.

Peter Klemen:

Pri zdravniku.

Julija 1918.

Oni dan je bilo, ko sem se bil z jezikom pregrešil pred ljudmi in so mi nekateri zamerili. Dejali so, da sem omejen, nor, drugi so trdili, da sem obseden, in so se me izogibali. Le neki navijalec je z istim dnem postal bolj prijazen z menoj. Mogoče je mislil, da izžene kdo iz mene množico lepo rejenih prešičev, kakor se je to godilo v svetopisemskih časih, in bi se s tem

dala narediti vagona kupčija. Ko pa je spoznal, da sem še človek in da sem za kako čudežno podjetje še vedno preveč kristjan, je šel, si umil roke in me ni več pogledal.

Le eden je bil, ki ni storil tako kakor drugi. Bil je mož odkritega značaja, trd v besedi, prijatelj knjig in sovratnik žensk, ki so, kakor pravi, od hudiča. Srečal me je na vogalu velike hiše, pomizikal mi je skrivnostno in me ogovoril:

»Ti,« je rekel, »zlobni so ljudje in hudoben je njih zarod, zato so zločeste njih besede. Poslušaj, kaj ti povem! Govori se o tebi, da si bil pri zdravniku za duševne bêteže, da v tvojem zgornjem nadstropju ni zadnje čase vse v redu, da si obseden, sploh, da si norec. Prijatelj, pomagaj si, kakor veš in znaš, a jaz te opozarjam že sedaj, da ti bo prihranjena jeza za poznejše čase.«

Odgovoril sem prijatelju, da ni res, kar blebetajo ljudje o meni, res pa je, da nisem bil še nikoli pri zdravniku za duševne bêteže in mi je popolnoma neznano, kakšni so ti ljudje. In rodil se je v meni sklep, da res poizkusim, češar me dolže dobri ljudje, in njih trezni, pravični, krščanski razum.

Povabil sem prijatelja in svetovalca, naj me spremlja, češ, da nima uradnega poslovanja in da je pot zelo kratka.

Razhulil se je nad menoj in mi očital žalitev, kajti vabiti pamezne ljudi, kakor je on, k zdravniku za duševne bêteže, to se pravi isto, kakor reči prijatelju: Tudi ti si potreben.

Zopet sam. Nič ne de. Pot mi je znana, ulica ni daleč, hiša in soba se bo dobila. Torej na pot.

Odpri je vrata mlado, čedno dekle, prijazno pozdravila in se vljudno poklonila, kot se spodobi za norce. Pokazala mi je pot v čakalnico, kjer naj čakam, dokler ne pridejo gospod, ki so ravnokar pokosili.

Čez kake pol ure je nekaj zakašljalo v sobi, slišali so se koraki energične osebe, ki je umirjeno hodila gor in dol. To so bili gospod, ki so bili prišli od prebavljanja in so pripravljali instrumente za interesantne slučaje.

Zaskripalo je v vratih, aristokratski kašelj je zaropotal pred njim, vrata so se odprla in gospod so rekli: Prosim!

Čudno! Komaj sem bil notri, so že gospod sedeli tam pri pisalni mizi in me osorno vprašali: »No, kaj je?«

»Tako čudno mi je,« sem odgovoril v strahu in trepetu, »tako za nič mi je, kakor bi bil neumen, norec, tepec, sploh.«

Hitro so se gospod okrenili, me premerili od nog do glave, vstali so in stopili proti meni:

»No, kako se drugače počutite, ali spite dobro? Ali veliko duševno delate, ali hodite na izprehod? Imate mogoče kako ljubezensko tragedijo za seboj?«

»O nič, nič, gospod zdravnik, jaz se čisto dobro počutim, spim prav izborno, delam, kolikor morem, na iz-

prehodu sem vsak dan, samo ljudje pravijo, da sem norec, zato pa sem prišel k vam, gospod zdravnik za duševne bêteže.«

»Vox populi, vox Dei,« je mrmral zdravnik sam pri sebi in nato glasno pristavil: »Če že hočete za vsako ceno vedeti, ali ste nori ali ne, dovolite, da vam pregledam možgane. Operacija bo kratka in poučna, kajti vi ste izborni eksmplar za mojo vedo. Samo mirni boste morali biti, kakor pri brivcu, da vas ne urežem.« (Konec prih.)

Zagrebska borza.

Zagreb, 26. febr. (Lj. k. u.) Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Denar	Blago
Banka za trg., obrt in industrijo	465	485
Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku, stare delnice . . .	—	—
nove delnice . . .	505	515
Hrvatska eskomptna banka . . .	1405	1495
Brodsko menjačka banka . . .	390	400
Hipotekarna banka . . .	445	460
Jadranska banka . . .	895	910
Hrvatska kreditna banka . . .	1055	1070
Narodna banka, stare delnice . . .	460	475
Obrtna banka . . .	252	262
Poljedelška banka . . .	122	—
Prva hrvaška hranilnica, stare nove . . .	9000	9200
nove . . .	8850	8800
Rečka pučka banka . . .	210	215
Srbska banka . . .	—	810
Hrvatska deželna banka v Osijeku stare nove . . .	—	—
nove . . .	675	685

Aprovizacija.

a Krušne komisije bodo uradovale v petek, dne 28. t. m. Izdajale se bodo izkaznice za kruh in moko.

a Gg. krušni komisariji se prosijo, da prineso s seboj h krušni komisiji škarje ali nožič, radi rezanja kart.

a Stranke, ki dobivajo meso pri Kozak Milanu in Vnovčevalnici, se imajo zglastiti v aprovizačnem uradu na Poljanski cesti 13 v petek, dne 28. t. m., kjer dobijo nove izkaznice za meso. Prinesti je s seboj: 1. staro iz-

kaznico za meso; 2. rumeno ali zeleno legitimacijo za živila; 3. železničarji nakupne knjižice, oziroma potrdila o številu oseb in 4, kdor jo ima izkaznico ubožne akcije. Uradne ure dopoldne od 8. do 12. in popoldne od 3. do 5. ure. Stare izkaznice so neveljavne, kakor hitro dobe stranke nove izkaznice.

a Meso na rdeče izkaznice B bo delila mestna aprovizacija v petek, dne 28. t. m. in v soboto, dne 1. marca v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: v petek popoldne od 3 do pol 4. št. 1 do 200, od pol 4 do 4 št. 201 do 400, od 4 do pol 5 št. 401 do 600, od pol 5 do 5 št. 601 do 800, od 5 do pol 6 št. 801 do 1000. V soboto, dne 1. marca popoldne od 1 do pol 2 št. 1001 do 1200, od pol 2 do 2 št. 1201 do 1400, od 2 do pol 3 št. 1401 do 1600, od pol 3 do 3 št. 1601 do 1800, od 3 do pol 4 št. 1801 do 2000, od pol 4 do 4 št. 2001 do 2200, od 4 do pol 5 št. 2201 do 2400, od pol 5 do 5 št. 2401 do konca.

a Prodajalci sladkorja se vabijo, da se zglase pri tvrdki Elbert, Kongresni trg radi nakazila s o l i, in sicer trgovci v I., II. in III. okraju dne 28. t. m.; trgovci v IV., V. in VI. okraju dne 1. marca; trgovci v VII., VIII., IX. in XI okraju dne 3. marca. Sol se bode prodajala na sladkorne karte za marec. Način prodaje se bode objavil v listih. Pred objavo v listih ne sme nihče prodajati soli.

Oglas.

V sredo ponoči je bilo vlomljeno v mojo shrambo za konjsko vprego ter mi je tat ukradel novo prsno konjsko vprego za kočijo, dva jermena k ojniam pri uždah, gumijeve brzde. Ako je že kdo kupil ali pa če bi tat še kje prodajal omenjeno vprego, prosim, da se mi to naznani. Prosim tudi opis osebe, kajti tat je le med tremi osebami nekdo. Stroške povrnem in dam nagrade 200 K.

Pust Franc, tesarski mojster, Ljubljana.

Mestni-pogrebni-zavod

v Ljubljani, Prečna ulica štev. 2, II. nadstr.

(Telefon št. 15)

prevzema pogrebe vseh vrst in vsa v pogrebno stroko spadajoča opravila v mestu in na deželi, dalje izvršuje ekshumacije in prepeljave v in iz Ljubljane z vozom ali po železnici.

Velika zaloga

1316

najrazličnejših kovinastih in lesenih krst

na kar se posebej opozarja p. n. občinstvo z dežele.

Krvnikova vrv.

Roman. Spisal Aleksander Petöfi.

(Dalje.)

»So... so...« nisem mogel izpregovoriti te besede. »S tvojim soprogom! Poidi, Roza,« sem dejal čez nekaj časa, »ti me nisi ljubila nikdar!«

»Nisem te ljubila!... on pravi, da ga nisem ljubila!«

»Kako moreš poročiti mojega smrtnega sovražnika, ki je ubil mojo dušo, Roza!«

»Če že pade list z drevesa, je potem vseeno, kam ga nese veter. Mojim starišem na ljubo sem storila to, in glej, tudi maščevati sem se hotela... tebi, Maščevala sem se... toda sebi. Pomiluj me in ne prekolni me!... toda ne govori več o tem, Matja. Danes sva zadnjikrat skupaj, o, zadnjikrat! ali čutiš vso strahoto te besede? ali jo čutiš tako kot jaz?... biti zadnjikrat skupaj z onim, ki ga ljubiš! Zblaznela bom, poprej, ko... ol Tolaži me, moj prijatelj, pa reči mi odkrito besedo in četudi ni resnica, če tudi lažeš, reci mi, da me ljubiš bolj, ali vsaj toliko ko ono deklico!...«

»O Roza, ti si prišla tedaj samo za to, če enkrat k meni, da me mučiš? To je nesmiselnost!«

»Ne, moja ljuba duša, nočem te žaliti, odpusti mi! toda, da se pomirim... da bom umrla srečno in mirno... če že moram umreti, reci, da me ljubiš!...«

»Ljubil sem te in te ljubim, moja Roza! Koliko te ljubim? ti ne morem povedati; dokaz moje velike ljubezni so te zdrobljene kosti. In povej, kako naj te prepričam, da si bila ti edina, ki sem jo kdaj ljubil in jo bom ljubil!«

»Hvala ti, Matija, hvala ti! Toliko nisem upala, nisem mislila. Če bi bila tedaj to vedela in bi bila gotova tega... toda zdaj te vsak »če« prepozno.«

Trudno je sklonila glavo in zagledala zaročni prstan na moji roki.

»Ha,« je nadaljevala z veseljem, »ta prstan je še na tvoji roki.«

»In na moji roki ostane do moje smrti, Roza,« sem dejal.

»Res, moj dragi, res. Glej, tudi moj je še tu in vzela ga bom s seboj, kamor bom kmalu šla — v grob. O, ta prstan bo moja zvezda v črnem okrilju zemlje. Kaj misliš, dragi, ali bodo preživele naše duše naša telesa? Še pred eno uro sem želela umreti, zginiti v nič; toda zdaj!...«

»Govorila sva dolgo, dolgo... kaj praviš? Ali bi bilo stoletje v ti sreči preolgo?«

O moj Bog, kako dolgo je od tega, kako daleč je tisti večer, 48 let se je razteklo med njim in med menoj; 48 let! Od tedaj nisem imel niti ene srečne ure. Moja duša sede pogosto na ladjo spomina in vesla skozi širok veletok let v onemu večeru, v izgubljeni raj. In listje, ki ga prinese od zelenega drevesa moje izgubljene sreče, hladi moje golo čelo.

»Čas je, da grem,« je dejala »in te zapustim. Matija, tedaj... kako naj se poslo-

vim; bojim se, da moje srce ne bi počilo radi slovesa, dasi srčno želim tega.«

»Ne poslavljaj se, moj ljubi angel, saj se še vidiva!...«

»Ne bova se videla več, Matija!...«

»Mogoče!...«

»Ne... ne več!...«

»Ti sama nočeš?«

»Jaz ne bi hotela? Jaz?... toda ni mogoče, hotela sem te prositi samo, da obiščeš moj grob!...«

»Tvoj grob?«

»Če umrjem... toda, kako naj vem, kje me bodo pokopali. Toda če izveš, kam me bodo zagrebli, obišči me, dragi, pripgni se nad gomilo in izgovori moje ime... o, slišala te bom, če bom zapanja še tako globoko, prišla bom k tebi in te bom obela, če se me ne boš ustrašil, ker ne bom več tako lepa, ko sem bila nekdanj; toda ne bom te ljubila manj, ko zdaj!«

Trepetajoča me je stisnila na srce in me poljubila, kot bi mi hotela vdahnuti svojo dušo. To je bil objem, kot bi se bilo sesulo nebo in padlo v globino pekla ter bi se bila zmešala blaženost in prekletstvo.

Iztrgala se je iz mojih rok in zbežala.

Jaz nisem mogel zaspiti do jutra. Jokal sem... stokal... ječal...

Proti jutru sem zaspal.

Sanjal sem divne sanje.

V sanjah sem stal na bregu reke in zrl na valove, ki so nosili umirajočega labuda... labud je pel svojo zadnjo pesem, ki sem jo poslušal z občudovanjem.

Naslednji dan sem slišal novico, da je Roza skočila v vodo in utonila.

9.

Ko sem ozdravil, sem obiskal mater mojega otroka.

Peljal jo bom na moj dom, Beti bom peljal na moj dom, mojemu otroku na ljubo,« sem mislil. »Ne rabim žene, toda dal sem otroku življenje, zato mu moram dati tudi ime. Jaz in Beti bova živela skupaj kot dva mirna soseda... ne kot dve zvezdi na nebu, ki se razsvetljujeta in ogrevata, ampak kot dva grička, ki branjata drevesce pred vetrovi. In če bo mrtva lava krog mojega srca, okoli te izgorele gore, zopet pognala nove mladike...? oh, ne! ne!«

Šel sem k Beti. V sobi je bila neka stara gospa, Betina mati, ki je učkala na rokah malega otroka, mojega sina. Približal sem se mu... njegove oči so bile zaprte; spal je. Nagnil sem se nadenj in ga poljubil. Moje ustnice so bile gotovo mrzle, tako mrzle ko moje srce, ker je otrok glasno kriknil ob poljubu. Ali mi je hotel očitati, čemu sem mu dal življenje?

»Kje je Beti?« sem vprašal starko.

»Že je nekaj dni ni več tu,« je dejala.

»Kje pa je?«

»Na pokopališču.«

10.

»Gospod Andorlaki,« je dejala Betina mati z žalostnim in tresočim glasom, »gospod Andorlaki, niste ravnali plemenito z mojo hčerjo.«

»Oštejte me, ljuba gospa,« sem odgovoril. »Oštejte me dobro! Do konca Vas bom poslušal, ker vidim, da sem to zaslužil od Vas.«

»Moja nesrečna hči,« je nadaljevala, ko je obrisala iz oči solzo, ki gotovo ni bila prva v njenem življenju. »Moja nesrečna hči! vedela je, da ne postane nikoli Vaša žena, da je ne boste vzeli v zakon in vendar se Vam je udala. Kolikokrat sem jo svarila: »Moja hči, pusti Andorlaka, on te bo ogoljufal!...« »Kaj me briga,« je odgovorila nesrečnica, »ljubila ga bom, če me tudi vara!« — »Toda sramota, zasramovanje, ki pride nate!...« — »Vse to ljubi vsak, ki misli na to. Ali ljubimo zato, da ne bi se upali prenesti tega?« Tako je mislila moja hči, gospod Andorlaki...«

»Plemenita deklica!« sem vzdihnil.

»Da, plemenita deklica! in Vi ste bili tako neplemeniti proti nji. Kot sem dejala, ona ni upala, da bi jo Vi poročili, a upala je vendar, da boste pogledali tupačam v naše stanovanje, da ji boste privoščili, če že ne ljubezni, vsaj kosček usmiljenosti in vsaj pogled nanjo. Upala je, da boste prišli od časa do časa, da bi se oklenila Vaših kolen in dejala: brcni me od sebe in podaj mi potem nogo, da jo poljubim!... To je upala moja hči; toda kot ste jo varali Vi, jo je varalo tudi njeno upanje, ubožico. Vi se ji niste približali, niti se niste zmenili za njeno usodo. Ko so nesli otroka od krsta, ste ravno prišli z neko drugo žensko, kot ženin tja. Bog ni pustil, da bi bil ravno tedaj postal soprog druge ženske. Moja hči je izvedela vse in se je radovala. Ni bila nevoščljiva, samo to je želela, da ostanete svobodni oče svojega otroka. Ni več upala, da bi Vas videla še kdaj ko ljubica, upala pa je, da Vas bo videla ko mati, da boste obiskali svojega otroka in bo slišala iz Vaših ust: »Moj sin!« Ni slišala teh besed iz Vaših ust in je trpela, zdaj je konec njene trpljenja. Kako bedno je moje življenje!... ona je bila edina, ki sem ji mogla reči: Moj otrok! a ob njeni smrti moram reči: Zahvaljen Bog!«

Uboga gospa je holesino jokala. Bil sem ganjen malodane do solz, a vrelci mojih oči so bili posušeni one noči, ko sem zrl v sanjah umirajočega labuda na valovih reke.

»Uboga Beti!« sem vzdihnil. »Usoda ji je bila sovražna!...«

»Usoda?« me je prekinila. Usoda? da, to je že v navadi, da tožimo usodo, mesto sami sebe.«

»Smem tožiti usodo,« sem dejal, »ker sem vse moje pogoške prav storil!...«

»Vi ste Vaše pogoške prav naredili?« je vprašala babica mojega otroka z grenkim nasmehom in dvomom.

(Dalje.)